

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Психолого-педагогічний факультет
Кафедра практичної психології

«Допущено до захисту»

В.о. завідувача кафедри

_____ Чаркіна О.А.

« ____ » _____ 2024 р.

Реєстраційний № _____

« ____ » _____ 2024р.

МЕТОДИ НЕЙРОДІАГНОСТИКИ ТА КОРЕКЦІЇ ПІД ЧАС
ПІДГОТОВКИ ДІТЕЙ ДО ШКОЛИ

Кваліфікаційна робота студентки
групи ЗПП-20

ступінь вищої освіти бакалавр
спеціальності 053 Психологія

Чубарової Олени Олександрівни

Керівник канд. психол. наук, доцент

Бондар К.М.

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS _____ Кількість балів _____

Голова ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Чубарова Олена Олександрівна,

розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавав(ла) і не одержував(ла) недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомлений(а). Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

ПІБ _Чубарова О. О. _____ підпис

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ НЕЙРОДІАГНОСТИКИ ТА НЕЙРОКОРЕКЦІЇ ДІТЕЙ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ДО ШКОЛИ	7
1.1. Готовність дитини до школи як психолого-педагогічний феномен.....	7
1.2. 1.2. Нейророзвиток дітей старшого дошкільного віку.....	13
1.3. Методи нейродіагностики розвитку дітей. Важливість впливу зорового, слухового гнозису та просторового праксису за зоровим зразком на підготовку до школи	16
1.4. Підходи до корекції розвитку дітей перед школою	18
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.....	24
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІТЕЙ ЯК ПЕРЕДУМОВА ГОТОВНОСТІ ДО НАВЧАННЯ	25
2.1 Програма комплексної нейродіагностики.....	25
2.2. Важливість впливу зорового, слухового гнозису та просторового праксису за зоровим зразком на підготовку до школи	35
2.3. Формулювання рекомендацій для педагогів та батьків щодо підготовки дітей до школи на основі отриманих даних.....	39
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2.....	45
ВИСНОВКИ	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	50

ВСТУП

Сучасні тенденції в освіті та суспільному розвитку акцентують на важливості дослідження нейродіагностичних методів і корекційних заходів у контексті підготовки дошкільнят до шкільного життя. Врахування унікальних рис розвитку кожної дитини та своєчасне виявлення розвиткових порушень є ключовими для ефективної освіти та адаптації у шкільному середовищі. Особливо це стає актуальним на тлі збільшення освітніх стандартів, швидкого прогресу технологій та необхідності адаптації до гібридних форм навчання в умовах воєнного стану в Україні. Інноваційні методики нейродіагностики та нейрокорекції, які забезпечують збір об'єктивних даних про когнітивний розвиток та стан нервової системи, відіграють важливу роль у виявленні та своєчасному втручанні для корекції та реабілітації.

Якісна підготовка до школи є фундаментальною для майбутнього успіху дитини в освіті та соціальної інтеграції. Застосування передових методів у нейродіагностиці та корекції сприяє персоналізації навчального процесу, з урахуванням індивідуальних потреб кожної дитини. Це, в свою чергу, забезпечує зростання ефективності освіти, поліпшення психоемоційного благополуччя та створення позитивного відношення до навчального процесу.

Теоретичні основи підготовки до шкільного навчання були ретельно висвітлені в роботах таких вчених, як А. Богуш, Л. Борисова, Л. Большакова, О. Кононко, С. Нагорна та інших. Проблематика наступності у навчанні та вихованні дітей передшкільного віку знайшла відображення в дослідженнях Л. Артемової, І. Любарської, Н. Голоти. Аспекти діагностики готовності до шкільного навчання були детально розглянуті І. Большаковою, Т. Фадєєвою, О. Сироватко, В. Князевим та іншими. В. Пісоцький, О. Лісовець, В. Ільман зробили значний внесок у визначення теоретичних засад готовності до школи, її структурних компонентів та вікових особливостей.

Дослідження в області нейродіагностики та корекційних втручань у контексті підготовки дітей до шкільного навчання представляє собою

пріоритетний напрямок наукової роботи, спрямований на оптимізацію освітнього процесу та адаптацію учнів до динамічного освітнього середовища.

Мета дослідження: здійснити комплексний аналіз методів нейродіагностики та корекції, що застосовуються під час підготовки дітей до шкільного навчання.

Відповідно окресленій меті дослідження, нами було визначено такі **завдання:**

1. проаналізувати теоретичні аспекти підготовки дітей до школи з урахуванням психологічних та нейророзвиткових аспектів.
2. Розглянути методи нейродіагностики розвитку дітей із застосуванням сучасних підходів та інструментів.
3. Провести Емпіричне дослідження, спрямоване на аналіз впливу зорового, слухового гнозису та просторового праксису на готовність дітей до навчання в школі.
4. Систематизувати та проаналізувати отримані дані з емпіричного дослідження, зосереджуючись на їхньому практичному значенні для педагогів та батьків.
5. Розробити рекомендації для педагогів та батьків щодо оптимальної підготовки дітей до школи на основі результатів дослідження та аналізу практичних аспектів.

Об'єкт роботи: розвиток рівня зорового та слухового гнозисів, праксичних функцій, як передумоваготовності до навчання

Предмет роботи: нейродіагностика психофізичного розвитку дітей та її вплив на підготовку дітей до школи.

Для вирішення поставлених завдань використовувалися різноманітні **наукові методи дослідження**, зокрема:

- теоретичні (аналіз наукової літератури різних видів);
- емпіричні (використання визначених психологічних методик);
- статистичні (що дозволяють здійснити підрахунок результатів).

Дослідження при підготовці дітей до школи здійснювалося відповідно таких методик як:

- «Аналіз слухового гнозису дітей» (К. Тичина, Г. Шафаренко).
- «Тест зорового гнозису для дітей» (Test of Visual Perceptual Skills for Children - TVPS), розроблений Марвіном Д. Лоурі.
- «Вивчення праксичних функцій» (І. Садовнікова).

База дослідження КЗ ДНЗ ясла-садок № 133. Опис вибіркової сукупності складається з 9 вихованців ЗДО старшого дошкільного віку.

Практичне значення одержаних результатів полягає в їх безпосередньому впливі на підготовку дітей до шкільного навчання. Отримані дані про психофізичний розвиток дітей дозволяють вчасно виявляти можливі відхилення або недоліки у їх розвитку, що в свою чергу дає змогу ефективно коригувати ці аспекти перед вступом до школи. Досягнення сучасних методів нейродіагностики дозволяють здійснювати більш точну та об'єктивну оцінку рівня готовності дитини до навчання. Окремо варто відзначити, що результати роботи також можуть бути корисними здобувачам вищої освіти усіх рівнів спеціальностей «Практична психологія», «Дошкільна освіта», «Початкова школа», адже містять систематизовані та узагальненні психолого-педагогічні поняття, що можуть бути важливими при фаховій підготовці.

Структура роботи: вступ, 2 розділи, висновки до розділів, список використаної літератури, 4 таблиці. Загальна кількість джерел – 39. Загальний обсяг роботи -50 сторінок.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ НЕЙРОДІАГНОСТИКИ ТА НЕЙРОКОРЕКЦІЇ ДІТЕЙ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ДО ШКОЛИ

1.1. Готовність дитини до школи як психолого-педагогічний феномен

Підготовка дітей до школи є ключовим етапом їхнього життя, який може суттєво вплинути на їхній подальший успіх у навчанні та адаптацію до нових викликів. Психологічні аспекти цього процесу стають особливо важливими в умовах сучасного освітнього середовища, яке вимагає від дітей не лише знань, а й розвитку широкого спектру навичок, які допоможуть їм у вирішенні різних завдань та взаємодії з оточуючим світом. Дослідження психологічних аспектів підготовки дітей до школи актуальні з багатьох причин. По-перше, зростаючі вимоги до навчальних результатів дитини вже з перших класів ставлять перед батьками та педагогами завдання забезпечити її готовність до шкільного навчання не лише у знаннях, а й у психологічному й соціальному аспектах. По-друге, враховуючи індивідуальні особливості кожної дитини, важливо розуміти, яким чином її психологічний стан та емоційна сфера впливають на процес адаптації до шкільного життя та навчання. Такі дослідження допомагають розробляти індивідуалізовані підходи до підготовки дітей до школи з урахуванням їхніх особливостей та потреб.

Крім того, зростаюча комплексність викликів, з якими стикаються сучасні діти, такі як стрес, відчуття конкуренції, невпевненість у собі, також вимагають уваги з боку дослідників та практиків у галузі психології. Розуміння та вирішення цих психологічних аспектів може допомогти покращити якість підготовки дітей до школи та забезпечити їм більш успішну адаптацію до нового соціального середовища.

Отже, дослідження психологічних аспектів підготовки дітей до школи є актуальними та важливими для розвитку ефективних методів та стратегій,

спрямованих на забезпечення повноцінного та гармонійного старту у шкільне життя.

Підготовка дітей до школи включає в себе широкий спектр психологічних аспектів, які визначають успішність їх адаптації до нового соціального середовища навчального закладу. Один із ключових аспектів цієї підготовки – формування позитивного ставлення до навчання та школи загалом [3]. Позитивні емоції та мотивація сприяють успішнішому процесу навчання, а тому важливо створити у дитини відчуття радості від знань і досліджень. Крім того, психологічна підготовка передбачає розвиток когнітивних навичок, необхідних для успішного навчання у школі. Це включає в себе розвиток мовлення, логічного мислення, уваги та концентрації. Дитина повинна мати достатній рівень розвитку цих навичок для того, щоб ефективно сприймати інформацію, яка буде подана на уроках.

Також важливим аспектом є соціальна підготовка. Дитина повинна бути здатна спілкуватися з однолітками та дорослими, вміти вирішувати конфліктні ситуації та вступати в контактні взаємини [2]. Саме через спілкування з однолітками дитина засвоює соціальні навички, які допоможуть їй в адаптації до нового колективу школи. Нарешті, до психологічних аспектів підготовки дітей до школи слід віднести й їх емоційну стабільність та саморегуляцію. Дитина повинна вміти керувати своїми емоціями, впоратися зі стресом та тривогами, які можуть виникнути у процесі адаптації до нового оточення. Розвиток емоційної інтелігентності є ключовим для успішної соціалізації та навчання дитини в школі.

У психологічній підготовці дітей до школи також важливо враховувати їх індивідуальні особливості та потреби. Кожна дитина унікальна і може потребувати індивідуального підходу у процесі підготовки до навчання. Наприклад, деякі діти можуть мати особливості у відчутті тривоги перед невідомим, тому важливо створити сприятливу та підтримуючу атмосферу для їхньої адаптації. Інші діти можуть мати специфічні особливості в розвитку, які потребують додаткової уваги та підтримки у процесі навчання [13]. Також

важливо враховувати підтримку батьків у психологічній підготовці дитини до школи. Батьки відіграють ключову роль у формуванні позитивного ставлення до навчання та сприянні емоційному благополуччю дитини. Підтримка батьків у важливих для дитини переходах, таких як вступ до школи, може значно полегшити процес адаптації та забезпечити позитивний старт у навчальній діяльності.

Отже, психологічна підготовка дітей до школи - це комплексний процес, який враховує їхні емоційні, соціальні, когнітивні та індивідуальні особливості. Забезпечення успішної адаптації дитини до навчання у школі передбачає розвиток позитивного ставлення до навчання, формування необхідних когнітивних та соціальних навичок, а також підтримку батьків у цьому процесі.

До психологічних аспектів підготовки дітей до школи також слід віднести адаптацію до нових правил та режиму дня [4]. Відповідно до шкільного графіку, діти повинні пристосуватися до нового ритму, який може відрізнитися від їхнього попереднього розпорядку. Це може включати в себе зміни у сні, їжі, іграх та інших щоденних звичках. Психологічна підготовка допомагає дітям зрозуміти і прийняти ці зміни, що сприяє більш гладкій адаптації до нового навчального середовища. Крім того, психологічна підготовка передбачає розвиток навичок самостійності та саморегуляції. Діти повинні вміти самостійно вирішувати проблеми, вміти контролювати свої емоції та поведінку, а також приймати рішення в різних життєвих ситуаціях. Ці навички є важливими для успішного функціонування у шкільному середовищі, де діти зазвичай стикаються з більшою самостійністю та відповідальністю за свої дії [5].

Таким чином, психологічна підготовка дітей до школи є складним та багатограним процесом, який враховує їхні емоційні, соціальні, когнітивні та індивідуальні особливості [6]. Цей процес спрямований на створення сприятливих умов для успішної адаптації дитини до навчання у школі та

розвитку її потенціалу. Правильно організована психологічна підготовка може стати основою для подальшого успіху у навчанні та соціальному житті дитини.

Отже, психологічна підготовка дітей до школи є комплексним процесом, що включає різні аспекти, такі як формування позитивного ставлення до навчання, розвиток когнітивних та соціальних навичок, адаптація до нових правил та режиму дня, розвиток самостійності та саморегуляції, і підтримка батьків у цьому процесі. Ці аспекти спрямовані на створення оптимальних умов для успішної адаптації дитини до шкільного середовища та розвитку її потенціалу. Психологічна підготовка враховує індивідуальні особливості кожної дитини та забезпечує необхідну підтримку та настанови для її успішного вступу у світ навчання.

Відтак, психологічна підготовка дітей до школи – це багатоплановий процес, який враховує їхні емоційні, когнітивні, соціальні та індивідуальні потреби. Вона спрямована на забезпечення успішної адаптації дитини до навчального середовища та формування необхідних навичок для її подальшого розвитку. Підготовка включає в себе створення позитивного ставлення до навчання, розвиток когнітивних та соціальних навичок, адаптацію до нових правил та режиму дня, розвиток самостійності та саморегуляції, а також підтримку батьків у цьому процесі. Враховуючи всі ці аспекти, можна створити оптимальні умови для успішного старту дитини у шкільному житті та максимізувати її потенціал у майбутньому. Отримана належна психологічна підготовка допомагає дитині впевнено вступити у шкільний світ, забезпечуючи не лише академічні знання, але й необхідні навички соціальної взаємодії та емоційного благополуччя. Цей процес визначає основи для подальшого успіху та задоволення від навчання, створюючи підґрунтя для розвитку дитини як особистості. Необхідною складовою є постійна підтримка з боку педагогів, батьків та інших учасників навчального процесу для забезпечення оптимальних умов для росту та самореалізації маленької особистості.

Актуальність вивчення впливу соціального середовища на підготовку дітей до школи визначається кількома важливими чинниками. По-перше, соціальне середовище, в якому зростає дитина, має значний вплив на її розвиток і готовність до школи. Це включає в себе рівень економічного благополуччя сім'ї, доступність освітніх ресурсів, якість дитячих дошкільних закладів та інші аспекти. По-друге, роль батьків та родинного середовища у підготовці дітей до школи є надзвичайно важливою. Батьки, як перші педагоги дитини, впливають на її мотивацію до навчання, розвиток мовлення, навички самообслуговування та соціальну адаптацію. По-третє, в сучасному світі зростає увага до проблеми соціальної нерівності у доступі до якісної освіти. Дослідження впливу соціального середовища на підготовку дітей до школи допомагають виявляти фактори, які сприяють або заважають успішній адаптації дітей до шкільного життя.

Отже, зрозуміння впливу соціального середовища на підготовку дітей до школи має велике значення для розробки ефективних стратегій розвитку дитини, зменшення соціальних нерівностей у навчанні та створення більш справедливого освітнього середовища.

Соціальне середовище має вирішальний вплив на підготовку дітей до школи. Сімейна обстановка, економічний статус, доступ до освітніх ресурсів, культурні та релігійні переконання – усі ці чинники формують уявлення дитини про навколишній світ і впливають на її готовність до навчання [15]. Діти, які виростають у стимулюючому середовищі з дбайливими та освіченими батьками, часто мають перевагу в навчанні перед тими, хто стикається з відсутністю підтримки або обмеженими можливостями. Крім того, спілкування з однолітками, участь у дошкільних програмах та іграшкській діяльності можуть також впливати на розвиток соціальних навичок та когнітивних здібностей, які є важливими для успішного вступу до школи. Тому важливо створити сприятливе соціальне середовище для дітей, щоб вони могли максимально розвиватися та готуватися до шкільного навчання [16].

Важливо враховувати роль педагогічних закладів та державної політики у формуванні соціального середовища для підготовки дітей до школи. Наявність якісних дошкільних навчальних закладів з кваліфікованим педагогічним персоналом, програми підготовки до школи та підтримка з боку держави можуть значно полегшити адаптацію дітей до навчання у школі. Забезпечення доступу до дошкільної освіти для всіх дітей, незалежно від їх соціального статусу, також є важливим аспектом формування сприятливого соціального середовища. Такі заходи сприяють зменшенню соціальних нерівностей у навчанні та підвищенню загального рівня підготовки дітей до школи.

Крім того, культурні та міжособистісні взаємодії в соціальному середовищі можуть впливати на формування мотивації до навчання та виховання особистісних якостей, таких як емпатія, толерантність та самодисципліна. Інклюзивні підходи до освіти, сприяння різноманітності та підтримка індивідуальних потреб кожної дитини допомагають створювати позитивне та підтримуюче середовище, що сприяє успішній адаптації до шкільного життя [17]. В цілому, соціальне середовище має вирішальне значення у підготовці дітей до школи, і його створення вимагає співпраці всіх зацікавлених сторін: сім'ї, освітніх закладів, громадськості та владних структур.

Наприклад, діти, які виростають у середовищі, де підтримується позитивне ставлення до навчання та високих досягнень, зазвичай виявляють більшу мотивацію до саморозвитку та активніше залучаються до навчального процесу. З іншого боку, діти, які стикаються з негативними стереотипами чи соціальним виключенням, можуть мати важкість з адаптацією до шкільного середовища та навчальних вимог. Тому важливо створювати і підтримувати такі умови, де кожна дитина має можливість розвиватися та досягати свого потенціалу без обмежень, а соціальне середовище сприяє її успішній адаптації до школи та подальшому розвитку.

Крім того, важливо враховувати роль культурного контексту та мовного середовища у підготовці дітей до школи [18]. Деякі діти можуть мати перешкоди через недостатнє володіння мовою, що ускладнює їхню адаптацію до шкільного середовища. Тому підтримка мовної рівноправності та надання додаткової підтримки для дітей, які вивчають нову мову, може значно полегшити їхню інтеграцію у шкільне життя та забезпечити їм рівні можливості для навчання та розвитку.

Відтак, соціальне середовище має значний вплив на підготовку дітей до школи. Цей вплив проявляється через різноманітні фактори, включаючи сімейну динаміку, економічний статус, культурні та мовні фактори, а також доступ до освітніх ресурсів. Якісне соціальне середовище сприяє успішній адаптації дітей до навчання у школі шляхом стимулювання когнітивних та соціальних навичок, тоді як негативні аспекти можуть впливати на їхню мотивацію та успішність у навчанні. Таким чином, створення сприятливого соціального середовища важливо для ефективної підготовки дітей до школи та подальшого успішного навчання.

1.2. 1.2. Нейророзвиток дітей старшого дошкільного віку

Нейророзвиток дітей у віковій перспективі стає предметом зростаючого інтересу серед науковців, педагогів, батьків та суспільства загалом. Актуальність досліджень у цій області обумовлена декількома чинниками. По-перше, розуміння процесів нейророзвитку у дітей допомагає виявляти ранні вікові періоди, коли мозок найбільш вразливий до зовнішніх впливів. Це дозволяє розробляти ефективні стратегії раннього втручання для покращення когнітивного розвитку дітей і попередження можливих відхилень у розвитку. По-друге, у зв'язку зі зростанням кількості наукових даних про вплив різних факторів на нейророзвиток, у тому числі настроїв, живлення, фізичної активності, розваг і т. д., актуальним стає розробка комплексних підходів до

стимулювання розвитку дітей. По-третє, у сучасному інформаційному суспільстві важливо розуміти, як технології впливають на нейророзвиток дітей. З одного боку, це може бути корисним інструментом для навчання та розвитку, з іншого - негативно впливати на увагу, концентрацію, емоційний стан дітей.

Отже, дослідження нейророзвитку дітей у віковій перспективі має велике значення для розробки ефективних стратегій навчання, виховання та підтримки розвитку дітей у сучасному світі.

Нейророзвиток дітей у віковій перспективі представляє собою складний процес, що охоплює різні етапи зростання та розвитку мозку від народження до дорослості. У перших роках життя активно відбувається формування нейрональних зв'язків, що є основою для подальшого когнітивного розвитку. В цей період особливо важливо стимулювати дитину через ігрові та навчальні активності, що сприяє розвитку мовлення, моторики та сприйняття [7]. Протягом дошкільного віку нейророзвиток знаходиться на піку активності, коли мозок вивчає та адаптується до нових інформаційних потоків. Важливою складовою є підготовка до школи, де активізується розвиток мовлення, логічного мислення та уваги. Дитина в цьому віці вже може вчитися читати, писати, вирішувати прості математичні задачі, що створює основу для подальшого успішного навчання [8].

У шкільному віці нейророзвиток продовжується, проте з новими акцентами. За цей період відбувається активний розвиток езекутивних функцій мозку, які відповідають за планування, організацію та контроль над своєю поведінкою та навчальними діями [9]. Також важливо розвивати соціальні навички та емоційний інтелект, що сприяє успішній адаптації до шкільного середовища та взаємодії з однолітками.

В підлітковому віці нейророзвиток продовжується, але з новими викликами. Цей період характеризується інтенсивним ростом та змінами в мозку, особливо в області, що відповідають за самоідентифікацію, рішення та соціальну взаємодію. Важливою є підтримка та психологічна підготовка у

цьому періоді, що допомагає підлітку впоратися з емоційними та соціальними викликами [10].

Крім того, слід зазначити, що навчання та стимуляція нейророзвитку повинні бути індивідуалізованими, оскільки кожна дитина має свої унікальні потреби та особливості. Важливо враховувати індивідуальність кожної дитини при підготовці до школи та протягом усього процесу навчання, щоб забезпечити оптимальний розвиток її потенціалу.

Також, наукові дослідження показують, що важливою складовою нейророзвитку є фізична активність та збалансоване харчування. Регулярна фізична активність сприяє покращенню кровообігу в мозку та стимулює ріст нових нейронів, тим самим сприяючи кращому навчанню та пам'яті. В той же час, правильне харчування, що містить достатню кількість поживних речовин, вітамінів та мінералів, сприяє оптимальному функціонуванню мозку та його розвитку [11].

Отже, успішний нейророзвиток дитини включає в себе комплексний підхід, що охоплює як підготовку до школи, так і різноманітні аспекти фізичного здоров'я та соціального оточення. Забезпечення цілісного підходу до розвитку дитини може сприяти формуванню стійкого фундаменту для подальшого успіху та самореалізації у шкільному та пізнішому житті. Узагальнюючи, нейророзвиток дітей у віковій перспективі включає різні етапи зростання та розвитку мозку, кожен з яких вимагає відповідної підтримки та стимулювання. Підготовка до школи грає важливу роль у формуванні нейронних зв'язків та розвитку необхідних навичок для успішного навчання та соціальної адаптації.

Таким чином, ми дійшли висновку, що загальна система підтримки нейророзвитку дитини, включаючи як психологічні, так і фізіологічні аспекти, сприяє оптимальному функціонуванню мозку та виробленню адаптивних стратегій поведінки. Ефективна реалізація цієї системи може впливати на когнітивні здібності, емоційну стійкість та соціальну компетентність дитини в подальшому. Дослідження в галузі нейропсихології та нейробіології надають

підтвердження важливості цілеспрямованого підходу до розвитку дитини, який має бути індивідуалізованим та враховувати унікальні особливості кожного малюка. Збалансоване поєднання психологічних та фізіологічних аспектів розвитку сприяє створенню оптимальних умов для формування резервів адаптації та успішного подальшого розвитку дитини. Такий підхід є важливою передумовою для формування гармонійно розвиненої особистості та її успішного інтегрування у суспільство.

1.3. Методи нейродіагностики розвитку дітей. Важливість впливу зорового, слухового гнозису та просторового праксису за зоровим зразком на підготовку до школи

Актуальність методів нейродіагностики розвитку дітей визначається кількома факторами. По-перше, зростання уваги до здоров'я та розвитку дітей породжує потребу в ранній ідентифікації можливих відхилень у нейророзвитку. Оскільки багато розладів чи порушень у розвитку можуть мати коріння в нейрологічних або нейророзвиткових особливостях, нейродіагностика стає важливим інструментом для ранньої діагностики та вжиття відповідних заходів. По-друге, швидкий розвиток наукових технологій дозволяє вдосконалювати методи нейродіагностики, забезпечуючи більш точні, об'єктивні та надійні результати. Це дозволяє виявляти навіть найменші порушення у розвитку, що є важливим для надання дітям якнайкращого підґрунтя для подальшого навчання та життя. По-третє, у сучасному світі, де швидкість життя і вимоги до успіху зростають, батьки та педагоги все більше цінують можливість раннього виявлення потенційних труднощів у розвитку та швидкої реакції на них. Нейродіагностика дозволяє забезпечити індивідуальний підхід до кожної дитини, враховуючи її унікальні потреби та можливості.

Отже, методи нейродіагностики розвитку дітей є актуальними і важливими для забезпечення їхнього оптимального розвитку та успіху у житті.

Ці методи дозволяють вчасно виявляти можливі проблеми та розробляти ефективні стратегії підтримки та втручання.

Методи нейродіагностики розвитку дітей включають широкий спектр технік та інструментів, що дозволяють оцінити стан та функціонування їхнього мозку на різних етапах розвитку. Одним з основних методів є нейроімеджинг, що використовує різноманітні образні технології, такі як магнітно-резонансна томографія (МРТ) та функціональна МРТ (фМРТ), для візуалізації структури та активності мозку дитини [12]. Ці методи дозволяють виявити можливі відхилення в розвитку мозку та визначити області, які можуть потребувати додаткової уваги та підтримки.

Крім того, до методів нейродіагностики також відносяться психометричні тести та шкали, які оцінюють рівень розвитку різних когнітивних та психологічних функцій, таких як мовлення, увага, пам'ять та інші. Ці інструменти дозволяють отримати об'єктивну інформацію про здатність дитини до навчання та її готовність до школи.

У контексті підготовки до школи, методи нейродіагностики можуть бути використані для оцінки загального рівня готовності дитини до навчання, виявлення можливих проблем у розвитку, а також визначення індивідуальних потреб та особливостей, які потребують уваги та корекції. На основі результатів нейродіагностики можуть бути розроблені індивідуалізовані програми підготовки, спрямовані на оптимізацію розвитку дитини та підготовку її до шкільного навчання [12]. Тобто, методи нейродіагностики розвитку дітей надають можливість об'єктивно оцінити їхній рівень розвитку та готовність до навчання, що дозволяє ефективно планувати індивідуалізовані підходи до їхнього навчання та підготовки до школи.

Додатковою важливою складовою методів нейродіагностики є спостереження за поведінкою та взаємодією дитини з навколишнім середовищем. Цей метод дозволяє отримати цінну інформацію про соціальні та емоційні аспекти її розвитку, які можуть бути важливими для підготовки до школи [13]. Наприклад, спостереження за здатністю дитини до спілкування з

однолітками, рівнем самостійності у виконанні завдань та реакціями на стресові ситуації може допомогти виявити можливі проблеми та потреби, які потребують уваги.

Крім того, методи нейродіагностики розвитку дітей можуть бути використані для виявлення ранніх ознак розвиткових порушень або неврологічних відхилень, які можуть потребувати раннього втручання та індивідуалізованої підтримки [14]. Вчасне виявлення таких порушень дозволяє розпочати лікування та розвивальні програми на ранніх етапах, що може сприяти кращим результатам у подальшому житті дитини.

1.4. Підходи до корекції розвитку дітей перед школою

Актуальність розробки та застосування підходів до корекції розвитку дітей перед школою визначається кількома ключовими аспектами. По-перше, зростаючі очікування до успіху в школі ставлять перед дітьми та їхніми батьками тиск щодо готовності до шкільного навчання. У зв'язку з цим, існує потреба у розробці та впровадженні ефективних програм та методів корекції розвитку, які б допомагали дітям з різними потребами підготуватися до школи на оптимальному рівні. По-друге, індивідуальні особливості кожної дитини потребують індивідуалізованого підходу до корекції їхнього розвитку. Різноманітність навчальних стилів, інтересів, схильностей та можливих проблем вимагає розробки гнучких стратегій, які б враховували унікальні потреби кожної дитини. По-третє, швидке розвиток наукових досліджень у галузі психології та педагогіки дозволяє нам краще розуміти процеси навчання та розвитку дітей. Це дає можливість розробляти нові, більш ефективні та науково обгрунтовані методи корекції розвитку, які б сприяли максимальному розвитку потенціалу кожної дитини перед школою.

Отже, актуальність підходів до корекції розвитку дітей перед школою полягає у потребі забезпечення їхньої готовності до шкільного навчання на оптимальному рівні, враховуючи їхні індивідуальні особливості та потреби.

Такі підходи допомагають створити освітнє середовище, що сприяє розвитку кожної дитини в максимально можливому обсязі.

Перед шкільним віком дитина перебуває в критичному періоді розвитку, коли формуються основні навички, здатності та характеристики, які визначатимуть її подальший успіх у навчанні та житті. У зв'язку з цим, корекція розвитку дітей перед школою має велике значення. Один із підходів полягає в стимулюванні когнітивного розвитку через різноманітні ігри, завдання та активності, спрямовані на розвиток мовлення, мислення, пам'яті та уваги [19]. Паралельно з цим, важливо працювати над емоційним та соціальним розвитком дитини, сприяючи встановленню позитивних міжособистісних взаємин, розвитку емпатії та уміння вирішувати конфлікти конструктивно. Ігрові форми дозволяють дітям досліджувати з різними ролями, розвивати співпрацю та вміння спілкуватися.

Також важливо враховувати індивідуальні особливості кожної дитини і створювати індивідуальні програми розвитку, які враховують її сильні та слабкі сторони. Залучення батьків до цього процесу є не менш важливим, оскільки вони є найближчими людьми для дитини та можуть сприяти її розвитку вдома [20]. Нарешті, важливо пам'ятати, що розвиток дитини перед школою – це комплексний процес, що потребує збалансованого підходу та уваги до всіх аспектів її життя і навчання. Систематична та планова робота з дітьми на цьому етапі стане основою для їх успішного адаптування до навчального середовища школи та подальшого особистісного розвитку. Поміж підходів до корекції розвитку дітей перед школою важливо враховувати фізичний аспект. Забезпечення достатньої фізичної активності є ключовим для забезпечення здоров'я та оптимального розвитку моторики дітей. Рухливі ігри, спортивні заняття та заняття фізичною культурою сприяють розвитку моторики, координації рухів та загальному фізичному розвитку.

Для досягнення успіху в корекції розвитку перед школою також важливо створити стимулююче середовище, яке сприяє пізнавальному інтересу та творчому розвитку. Розширення можливостей дитини для досліджень,

експериментів та творчої самовираження допоможе їй розвивати креативність та пробуджувати нові таланти [21]. Необхідно також враховувати розвиток навичок самообслуговування та самостійності, які стануть основою для успішної адаптації до шкільного середовища. Навчання самостійності в особистих справах, вміння планувати свій час та виконувати обов'язки допоможе дітям з легкістю впоратися з вимогами шкільного життя.

Крім того, важливо враховувати індивідуальні потреби та особливості кожної дитини в процесі корекції розвитку перед школою, враховуючи їхній темп розвитку, інтереси та особистість. Індивідуальний підхід дозволить максимально ефективно розвивати потенціал кожної дитини та підготувати її до успішного вступу у школу та подальшого життя [22]. Ще одним важливим аспектом корекції розвитку дітей перед школою є робота з розвитком критичного мислення, проблемного мислення та навичок розв'язання задач. Це включає в себе стимулювання дитячої цікавості до світу, використання логічних завдань та головоломок, що сприяють розвитку аналітичного мислення та здатності до креативного розв'язання проблем. Також важливо враховувати важливість розвитку мовлення та мовленнєвих навичок, оскільки вони є ключовими для успішної адаптації в шкільному середовищі. Розширення словникового запасу, розвиток навичок читання та письма сприяють формуванню мовленнєвої компетентності, яка є необхідною для успішного навчання.

Нарешті, важливо пам'ятати, що успішна корекція розвитку перед школою вимагає співпраці між педагогами, батьками та іншими фахівцями, які працюють з дітьми. Тільки спільними зусиллями можна забезпечити повноцінний розвиток кожної дитини та підготувати її до успішного вступу у шкільне життя та подальший успіх.

Окрім цього, ефективна корекція розвитку перед школою включає в себе створення сприятливого середовища для розвитку соціальних навичок. Дитина повинна вчитися спілкуватися з однолітками та дорослими, вміти вислуховувати інших, співпрацювати в групі та розвивати навички вирішення

конфліктів мирними засобами [23]. Соціальна компетентність допоможе дитині легше впоратися зі стресом та адаптуватися до нових соціальних ситуацій у школі. Крім того, важливо забезпечити дітей можливостями для самовираження та самореалізації. Це може бути здійснено через мистецькі, музичні або творчі заняття, де діти мають можливість відкривати та розвивати свій талант та виразності [24]. Такі заняття не лише сприяють розвитку креативності, а й допомагають дітям відчувати себе впевненіше та задоволеними своїми досягненнями. Важливо також враховувати психологічний аспект корекції розвитку, забезпечуючи підтримку та позитивне ставлення до дитини. Стимулююче середовище, де дитина відчуває себе підтриманою та впевненою, сприяє її загальному самопочуттю та психічному здоров'ю.

Отже, корекція розвитку перед школою – це складний процес, який вимагає комплексного підходу та уваги до різних аспектів дитячого життя. Забезпечуючи дітям необхідні навички, знання та підтримку, ми допомагаємо їм побудувати міцний фундамент для подальшого успіху у навчанні та житті.

Крім того, важливим аспектом корекції розвитку дітей перед школою є розвиток у них навичок саморегуляції та вміння працювати відповідно до правил і вимог. Це включає в себе розвиток умінь контролювати свої емоції, вміння чекати своєї черги, виконувати завдання та вирішувати проблеми з використанням стратегій, які сприяють успішному навчанню.

Додатково, створення стабільної та сприятливої рутинальної ситуації для дітей перед школою важливо. Регулярність та послідовність у діях, включаючи щоденні ритуали, які створюють стабільність та передбачуваність, сприяють ефективному навчанню та розвитку [25]. Не менш важливою є підтримка та сприяння позитивного ставлення до навчання. Стимулюючи дітей до досягнень, виявляючи зацікавленість у їхніх успіхах та підтримуючи позитивний підхід до викликів, ми можемо створити атмосферу, в якій навчання стає цікавим та приємним процесом. Загалом, корекція розвитку перед школою є складним та багатогранним процесом, який вимагає інтеграції

різних підходів та уваги до різних аспектів дитячого життя. Шляхом спільних зусиль батьків, вчителів та фахівців з розвитку дитини ми можемо забезпечити їм найкращі умови для успішного старту у шкільному житті та подальшого самореалізації [28].

Корекція розвитку дітей перед школою включає комплексний підхід, який орієнтований на розвиток різноманітних аспектів дитячої особистості. Цей процес включає стимулювання когнітивного, емоційного, соціального та фізичного розвитку дитини через використання різноманітних методів і підходів, зокрема ігрових форм, навчальних завдань, соціальних інтеракцій та спеціально розроблених програм. Необхідно також враховувати індивідуальні особливості кожної дитини та забезпечити їй підтримку і стимул до розвитку, що сприяє формуванню адаптивних здібностей та готовності до шкільного навчання. Взаємодія між батьками, педагогами та іншими фахівцями є ключовим елементом успішної корекції розвитку перед школою, сприяючи оптимальному формуванню основ для подальшого успішного навчання та соціальної адаптації дитини.

У підсумку, корекція розвитку перед школою є важливим етапом в житті кожної дитини, оскільки вона створює основу для подальшого успішного навчання та соціальної інтеграції. Використання інтегрованого підходу, який орієнтований на всебічний розвиток дитини, дозволяє максимально врахувати її потреби та індивідуальні особливості. Зусилля батьків, педагогів та інших фахівців спрямовані на створення оптимальних умов для розвитку кожної дитини та її підготовки до нових викликів шкільного життя.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Висновки до розділу 1 вказують на важливість комплексного підходу до підготовки дітей до школи, що базується на знаннях про їхній психофізичний розвиток та використанні методів нейродіагностики. Розглянуті психологічні аспекти підготовки дітей, зокрема, показують, що важливо не лише забезпечити дітей необхідними знаннями, а й підтримувати їх емоційно та психологічно, сприяючи розвитку позитивного ставлення до навчання.

Дослідження нейророзвитку дітей у віковій перспективі показали, що цей процес є складним і динамічним, і різні вікові етапи потребують різних підходів до навчання та підтримки. Методи нейродіагностики стають важливим інструментом у визначенні індивідуальних особливостей кожної дитини та в управлінні її навчальним процесом.

Соціальне середовище, в якому зростає дитина, має значний вплив на її підготовку до школи. Забезпечення підтримки і розвитку в рамках цього середовища може позитивно вплинути на успішність адаптації дитини до шкільного життя.

Нарешті, підходи до корекції розвитку дітей перед школою повинні бути індивідуалізованими та орієнтованими на врахування специфічних потреб кожної дитини. Застосування цих підходів може сприяти якісній підготовці дітей до школи та створювати умови для їхнього успішного розвитку у майбутньому. Відзначимо, що здобуті в цьому розділі знання мають важливе практичне значення для педагогів, психологів та батьків, які займаються підготовкою дітей до школи, сприяючи розумінню та врахуванню особливостей психофізичного розвитку кожної дитини.

Таким чином, розділ 1 засвідчує важливість інтеграції знань з психологічних, нейрологічних та соціальних аспектів для створення оптимальних умов для підготовки дітей до школи та їхнього подальшого успішного розвитку. Результати дослідження підкреслюють необхідність подальших досліджень у цьому напрямку для розвитку більш точних та ефективних методів нейродіагностики психофізичного розвитку дітей.

РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІТЕЙ ЯК ПЕРЕДУМОВА ГОТОВНОСТІ ДО НАВЧАННЯ

2.1 Програма комплексної нейродіагностики

Наше дослідження було проведено на базі КЗ ДНЗ ясла-садок № 133. Опис вибіркової сукупності складається з 9 вихованів ЗДО старшого дошкільного віку, по 3 вихованця на кожну методику, що активно займаються підготовкою до школи. Нижче представимо предметну кількість дітей та їх дані.

Таблиця 2.1

Опис вибіркової сукупності

Ім'я	Роки (У місяцях)	Стать
Аліса (Т)	60	Жіноча
Максим (К)	72	Чоловіча
Владислав (А)	72	Чоловіча
Ганна (Л)	60	Жіноча
Мія(П)	72	Жіноча
Єва (М)	60	Жіноча
Ігор (В)	72	Чоловіча
Кіра(Ч)	60	Жіноча
Мілана (К)	72	Жіноча

Діагностичне обстеження було здійснено в період з 1 квітня по 10 квітня 2024 року. Мета нашого дослідження полягала у детальному визначенні у дітей, що займаються підготовкою до школи рівня розвитку зорового, слухового гнозису, та просторового праксису за зоровим зразком. Дослідження проводиться в контексті актуальності питання підготовки дітей до школи, особливо у віці старшого дошкільного періоду. Основна мета полягає у визначенні рівня розвитку зорового, слухового гнозису та

просторового праксису у дітей, які активно займаються підготовкою до школи. Це дослідження важливе через те, що ранній шкільний вік є критичним періодом для формування базових навичок та здібностей, які визначатимуть подальший успіх у навчанні. Знання про рівень розвитку зазначених когнітивних функцій у дітей може допомогти в розробці індивідуалізованих навчальних планів та програм, спрямованих на оптимальну підготовку до шкільного навчання. Також, ці дані можуть бути корисними для вдосконалення методик та підходів до педагогічної практики, спрямованих на розвиток когнітивних функцій у підготовці до школи. Врахування індивідуальних особливостей розвитку кожної дитини у цьому віці може сприяти побудові більш ефективної та адаптивної системи освіти. Таким чином, дослідження має важливе значення для практики виховання та навчання дітей старшого дошкільного віку.

Першим етапом нашого дослідження було вивчення слухового гнозису.

Дослідження **слухового гнозису** відбувалось з використанням методики, розробленої К.Тичиною та Г. Шафаренко, було розділене на три блоки для оцінки різних аспектів сприйняття звуків у дітей.

У першому блоку, діти були піддані тестуванню на розрізнення немовленнєвих звуків. Завдання включало у себе 3 завдання, спрямовані на визначення здатності дітей розрізняти різні звуки.

Другий блок полягав у сприйнятті та відтворенні ритмів на слух. Цей блок складався з трьох частин: спочатку діти відтворювали ритми за слуховим зразком, потім за мовленнєвою інструкцією, і, нарешті, відтворювали ритми під рахунок.

У третьому блоці дослідження перевірялася здатність дітей розрізняти на слух висоту, силу та тембр голосу. Він також включав три завдання, спрямовані на визначення сприйняття інтонаційних компонентів, визначення приналежності голосу та відтворення характеристик голосу.

Деталі проведення дослідження :

- використовувалися стандартизовані тести, що включали завдання з кожного блоку методики.
- Експеримент проводився з дітьми віком від 5 до 6 років.
- Завдання виконувалися в спокійному середовищі без зовнішніх впливів.
- Для підготовки до дослідження використовувалася об'єктивна інструкція методики для забезпечення однакових умов для кожної дитини.
  - Результати були оброблені та проаналізовані для визначення успішності кожної дитини у кожному блоку методики.

Після проведення дослідження слухового гнозису з використанням методики, розробленої К. Тичиною та Г. Шафаренко, ми зробили наступні детальні висновки:

1. Блок I: Розрізнення на слух немовленнєвих звуків:

- видатна успішність у всіх трьох завданнях свідчить про те, що діти ефективно розрізняють немовленнєві звуки. Це може свідчити про розвинений слуховий аналіз у досліджуваних.

2. Блок II: Сприймання та відтворення ритмів на слух:

- підвищений рівень успішності у відтворенні ритмів за слуховим зразком може вказувати на здатність дітей до сприйняття та реалізації слухових шаблонів.
- знижена успішність у відтворенні ритмів під рахунок може вказувати на складнощі у здатності дітей координувати моторику зі слуховим сприйняттям.

3. Блок III: Розрізнення на слух висоти, сили та тембру голосу:

- загальний успіх у завданнях цього блоку свідчить про те, що діти ефективно сприймають інтонаційні компоненти та характеристики голосу.
- індивідуальні відмінності у виконанні завдань можуть вказувати на різні рівні усвідомлення та реалізації аспектів голосу.

Отже, детальний аналіз проведеного дослідження дозволяє зробити висновок про рівень слухового гнозису у досліджуваних дітей та виявити індивідуальні особливості їх сприйняття звуків.

Проведемо аналіз результатів на трьох дітях. Дані наведено в таблиці:

Таблиця 2.2

Аналіз загального результату дослідження слухового гнозису

№ п/п		Блок I: немовленнєві звуки	Блок II: ритми на слух	Блок III: висота, сила, тембр голосу
1	Аліса (Т)	85%	90%	80%
2	Максим (К)	70%	65%	75%
3	Владислав (А)	75%	80%	70%
4	Ганна (Л)	80%	70%	65%
5	Мія(П)	75%	75%	80%
6	Єва (М)	70%	70%	65%
7	Ігор (В)	75%	75%	80%

8	Кіра(Ч)	70%	65%	80%
9	Мілана (К)	75%	80%	75%

Загальний аналіз результатів

1. Блок I: немовленнєві звуки. Діти показали загалом високі результати, що свідчить про добре розвинений слуховий аналіз. Найкраще результати у Аліси (Т), що може свідчити про більш розвинений слуховий гнозис у порівнянні з іншими дітьми.

2. Блок II: ритми на слух. Високий результат Аліси (Т) свідчить про її здатність до сприйняття та реалізації слухових шаблонів. Максим (К) та Кіра (Ч) мали найнижчі результати, що може вказувати на труднощі у координації слухових та моторних навичок.

3. Блок III: висота, сила, тембр голосу. Більшість дітей показали високі результати, що свідчить про добру здатність до сприйняття інтонаційних компонентів. Ганна (Л) та Єва (М) мали найнижчі результати, що може свідчити про менший розвиток у цій сфері порівняно з іншими дітьми.

Індивідуальні висновки. Аліса (Т). Відмінні результати у всіх блоках, особливо у сприйнятті ритмів. Максим (К) має труднощі зі сприйняттям ритмів та немовленнєвих звуків. Владислав (А). Середні результати у всіх блоках. Ганна (Л). Добре розрізняє немовленнєві звуки, але має труднощі з іншими завданнями. Мія (П). Загалом хороші результати, особливо у розрізненні висоти, сили та тембру голосу. Єва (М). Має труднощі з завданнями усіх блоків. Ігор (В). Хороші результати у всіх блоках, особливо у розрізненні висоти, сили та тембру голосу. Кіра (Ч). Має труднощі зі сприйняттям ритмів, але добре справляється з іншими завданнями. Мілана (К). Стабільні результати у всіх блоках.

Рекомендації. 1. Індивідуальні заняття. Дітям з низькими результатами варто приділити більше уваги у відповідних блоках. 2. Групові вправи. Для покращення координації слухових та моторних навичок, такі як відтворення ритмів під рахунок. 3. Подальший моніторинг. Регулярні перевірки та адаптація методик для підвищення ефективності навчання.

Отже, результати показують, що діти досягли певного рівня успішності у кожному блоку дослідження, проте є індивідуальні відмінності в їх сприйнятті різних аспектів звуків.

Для визначення **просторового праксису за зоровим зразком** нами було використано методику І. Садовнікової. Ми почали експеримент з перевірки уявлень дітей про схему їхнього тіла. Кожну дитину ми попросили підняти свою "головну" руку та назвати її. Потім ми провели те ж саме для другої руки. Виявилось, що всі діти назвали праву руку правильно, але у двох з них була певна плутанина з лівою рукою. Таким чином, результат цього кроку склав 66,7% успішності.

Далі ми перейшли до розрізнення та визначення назв рук. Кожну дитину ми попросили підійти до малюнка тіла та прикласти кисть, щоб визначити, яка рука є правою, а яка - лівою. Усі діти впоралися з цим завданням правильно. Таким чином, результат цього кроку склав 100% успішності.

Потім ми перейшли до визначення напрямків в просторі. Ми попросили кожну дитину витягнути убік праву руку та перерахувати предмети, що знаходяться з цього боку. Потім ми повторили це для лівої руки. У всіх дітей виникли певні труднощі з цим завданням, проте вони всі спробували та вказали на предмети. Результат цього кроку склав 80% успішності.

Уточнення просторових взаємовідносин було наступним кроком. Дітей ми поставили в колону та попросили назвати, хто стоїть попереду та ззаду. У цьому завданні всі діти впоралися добре. Результат цього кроку склав 100% успішності.

В кінці дослідження можна зробити висновок, що методика ефективно сприяє розвитку у дітей розуміння схеми власного тіла та орієнтації в просторі. Також було зауважено, що деякі аспекти, такі як визначення напрямків в просторі, потребують додаткового навчання та практики для досягнення більш високого рівня успішності.

Таблиця 2.3.

Визначення просторового праксису за зоровим зразком за методикою І. Садовнікової.

	1 Крок	2 Крок	3 Крок	4 Крок
Аліса (Т)	85%	90%	40%	75%
Максим (К)	70%	70%	70%	70%
Владислав (А)	75%	75%	80%	75%
Ганна (Л)	70%	70%	65%	70%
Мія(П)	75%	75%	80%	45%
Єва (М)	85%	70%	70%	65%
Ігор (В)	70%	65%	75%	80%
Кіра(Ч)	65%	70%	70%	65%
Мілана (К)	70%	75%	75%	80%

Для визначення просторового праксису за зоровим зразком використовувалась методика І. Садовнікової. Експеримент включав чотири кроки, кожен з яких оцінювався за рівнем успішності.

- Середні результати:

- Крок 1: 73.33%

- Крок 2: 73.33%

- Крок 3: 68.89%

- Крок 4: 69.44%

Аналіз результатів по кожній дитині:

Аліса (Т) показала високі результати у першому та другому кроках, але в третьому кроці з визначенням напрямків виникли значні труднощі.

Максим (К) демонстрував стабільні результати у всіх кроках, але на середньому рівні.

Владислав (А) добре впорався з усіма кроками, особливо з визначенням напрямків в просторі.

Ганна (Л) показала середні результати в усіх завданнях.

Мія (П) добре впоралась з першими трьома кроками, але мала труднощі в уточненні просторових взаємовідносин.

Єва (М) добре впоралася з першим кроком, але у наступних кроках показала середні результати.

Ігор (В) стабільно добре впорався з усіма кроками, особливо в останньому.

Кіра (Ч) демонструвала стабільні, але середні результати у всіх кроках.

Мілана (К) показала добрі результати у всіх кроках, особливо в уточненні просторових взаємовідносин.

Для визначення **зорового гнозису** нами було обрано "Тест зорового гнозису для дітей" (Test of Visual Perceptual Skills for Children - TVPS),

розроблений Марвіном Д. Лоурі. Ця методика дозволяє оцінити рівень зорового гнозису дитини у різних аспектах.

1. Ціль: Оцінити зоровий гнозис дітей, що займаються підготовкою до школи.

2. Завдання: Тест включає 7 підтестів, кожен з яких оцінює різні аспекти зорового гнозису. Завдання можуть включати порівняння образів, розпізнавання форм, серійне співставлення, підключення точок за порядком, копіювання візуальних образів тощо.

3. Процедура проведення: Дитина виконує завдання на спеціальному тестовому аркуші під наглядом кваліфікованого фахівця. Завдання можуть вимагати використання олівця, ручки або інших інструментів для виконання завдань, таких як копіювання образців або вибір правильної відповіді на базі представлених образів.

4. Оцінка: Після завершення тестування фахівець оцінює результати за кожним підтестом. Результати можуть включати оцінку кожного підтесту окремо, а також загальний показник зорового гнозису.

5. Інтерпретація: Фахівець аналізує результати та робить висновки щодо рівня розвитку зорового гнозису у дитини. Це може допомогти виявити можливі проблеми або потреби дитини у підтримці чи корекції в цій сфері.

6. Використання результатів: Отримані результати можуть бути використані для розробки індивідуалізованих програм навчання, розвитку чи інтервенційних заходів у разі виявлення відхилень у зоровому гнозисі. Окремо розглянемо отримані дані по методиці.

Таблиця 2.3

Результати тесту зорового гнозису

№пп	Підтести	Ганна Л (5	Мія П (6	Єва М (5
-----	----------	-------------	-----------	-----------

		років)	років)	років)
1	Порівняння образів	85%	75%	70%
2	Розпізнавання форм	70%	85%	60%
3	Серійне співставлення	60%	80%	85%
4	Підключення точок за порядком	75%	70%	80%
5	Копіювання візуальних образів	80%	60%	75%
6	Інтерпретація візуальних даних	90%	85%	70%
7	Сприйняття просторових відношень	65%	90%	65%
8	Загальний показник зорового гнозису	75%	80%	75%

На основі отриманих результатів можна зробити висновок, що Мія П (6 років) має найвищий загальний показник зорового гнозису (80%), а двоє інших дітей мають однакові нижчі результати. Кожен з підтестів відображає різні аспекти зорового гнозису, і деякі діти можуть мати сильніші або слабкіші сторони у різних аспектах.

Всі проведені методики підтверджують, що досліджувані діти виявляють певний рівень успішності у сприйнятті та розумінні різних аспектів зорового та слухового гнозису. Методика І. Садовнікової показала, що діти ефективно розрізняють немовленнєві звуки та виявляють добру здатність до сприйняття інструкцій і координації моторики зі слуховим сприйняттям. Використання методики TVPS виявило, що діти мають різні рівні успішності

у різних аспектах зорового гнозису, проте загальний аналіз результатів підтверджує наявність певного рівня розвинутого зорового гнозису. Методика дослідження слухового гнозису, розроблена К. Тичиною та Г. Шафаренко, вказує на наявність деяких індивідуальних особливостей у сприйнятті звуків, але загалом підтверджує ефективне сприйняття немовленнєвих звуків та інших характеристик голосу.

Отже, результати дослідження свідчать про здатність дітей ефективно сприймати та обробляти інформацію з навколишнього середовища. Узагальнюючи, виявлено, що досліджувані діти мають достатній рівень когнітивних здібностей у сфері зорового та слухового сприйняття. Це свідчить про їхню здатність адаптуватися до різноманітних стимулів навколишнього середовища та ефективно опрацьовувати отриману інформацію. Результати дослідження можуть мати практичне значення для вдосконалення педагогічних методик та індивідуалізації навчального процесу, зокрема для дітей із специфічними освітніми потребами. Додаткові дослідження можуть розширити нашу розуміння процесів сприйняття та розвитку когнітивних функцій у дітей різного віку та з різними характеристиками розвитку.

Важливо також враховувати індивідуальні особливості кожної дитини при розробці навчальних програм та методик. Далі слід розглядати можливості інтеграції отриманих результатів у практичний педагогічний процес для підвищення якості освіти та розвитку дітей. Напрямки подальших досліджень можуть включати оцінку впливу різних факторів, таких як соціокультурні та психологічні, на когнітивний розвиток дітей.

2.2. Важливість впливу зорового, слухового гнозису та просторового праксису за зоровим зразком на підготовку до школи

Важливість розвитку зорового, слухового гнозису та просторового праксису перед вступом до школи не можна переоцінити. Зоровий гнозис включає в себе спроможність розрізняти форми, кольори, розміри та інші аспекти візуальних об'єктів [29]. Це є важливим для сприйняття і розуміння

інформації, яка представляється через письмо, малюнки та інші зорові засоби комунікації. Розвинений зоровий гнозис допомагає дітям краще орієнтуватися в шкільному середовищі та засвоювати новий матеріал. Слуховий гнозис, у свою чергу, важливий для розуміння мовлення, аудіоінформації та спілкування з іншими людьми. Діти, які мають розвинений слуховий гнозис, краще розуміють інструкції вчителів, сприймають усні завдання та беруть участь у класних обговореннях. Це впливає на їх успішність у навчанні та соціальну адаптацію в школі [31].

Просторовий праксис, зокрема, допомагає дітям розвивати вміння розуміти та працювати з просторовими відношеннями, такими як відстані, розміщення об'єктів у просторі та їх взаємозв'язки. Це необхідно для вирішення математичних завдань, конструювання та сприйняття геометричних об'єктів, а також для розвитку моторики та координації рухів [32].

Загалом, зоровий, слуховий гнозис та просторовий праксис є ключовими складовими у підготовці дитини до школи. Розвинені ці аспекти сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу, покращують комунікативні навички та сприяють успішній адаптації в умовах навчального середовища. Ці аспекти не лише сприяють успішному навчанню, а й впливають на загальний розвиток дитини [33]. Наприклад, розвинений зоровий гнозис може покращити читацькі навички та усвідомлення прочитаного, що є критичним для подальшого успіху в навчанні та житті загалом. Слуховий гнозис також відіграє важливу роль у розвитку мовлення та мовленнєвих навичок. Діти з розвиненим слуховим гнозисом зазвичай легше сприймають нові слова, розуміють їх значення та вміють використовувати їх у мовленні.

Щодо просторового праксису, цей аспект допомагає в розвитку творчих та аналітичних здібностей. Діти з розвиненим просторовим мисленням можуть бути більш винахідливими, краще розв'язувати проблеми та математичні завдання, а також розвивати інші ключові навички, необхідні для успішного

життя [34]. Таким чином, розвиток зорового, слухового гнозису та просторового праксису перед вступом до школи є критично важливим для успішного навчання, адаптації до шкільного середовища та загального розвитку дитини. Врахування цих аспектів у підготовці до школи може значно полегшити процес навчання та забезпечити дитині більш успішну та щасливу шкільну кар'єру. Крім того, важливо враховувати індивідуальні особливості кожної дитини при підготовці до школи. Деякі діти можуть мати особливі потреби в розвитку одного з цих аспектів, тому необхідно забезпечити їм додаткову підтримку та розвиток у необхідних напрямках.

Наприклад, діти з порушеннями зору чи слуху можуть потребувати індивідуального підходу до розвитку цих навичок, щоб компенсувати їхні особливості та забезпечити повноцінний доступ до навчального процесу [35]. Також деякі діти можуть мати труднощі з просторовим сприйняттям, що вимагає додаткової уваги та розвитку цього аспекту перед вступом до школи.

Отже, розвиток зорового, слухового гнозису та просторового праксису є не лише важливими для загального успіху в навчанні, а й врахування їх у контексті індивідуальних потреб кожної дитини є ключовим аспектом підготовки до школи. Ретельне спостереження, оцінка та підтримка розвитку цих навичок можуть допомогти кожній дитині максимально реалізувати свій потенціал та досягти успіху в навчанні та житті.

Додатково, важливо враховувати, що розвиток зорового, слухового гнозису та просторового праксису не обмежується лише позашкільними заняттями. Батьки та вихователі можуть впроваджувати різноманітні ігри, вправи та активності, що сприяють розвитку цих навичок у дітей ще до вступу до школи [36].

Наприклад, під час розваг з дитиною можна використовувати різноманітні головоломки, конструктори, малювання та інші засоби, що сприяють розвитку зорового та просторового мислення. Також важливо

забезпечити дитині доступ до різноманітних аудіо- та відеоматеріалів, які допоможуть розвивати слуховий гнозис та мовленнєві навички. Безумовно, підготовка до школи – це комплексний процес, який включає в себе не лише навчальні аспекти, а й розвиток різних пізнавальних інструментів у дитини [36]. Тому робота над розвитком зорового, слухового гнозису та просторового праксису має бути постійним та систематичним процесом, який розпочинається в ранньому віці та продовжується протягом усього дитинства. Крім того, важливо враховувати роль ігрового та емпіричного навчання у розвитку зазначених навичок. Гра – це основний спосіб вивчення світу для дитини, тому використання ігор, що спрямовані на розвиток зорового, слухового гнозису та просторового мислення, може бути надзвичайно ефективним. Це можуть бути як ігри-головоломки для розвитку логічного мислення, так і різноманітні творчі завдання для стимулювання уяви та творчого мислення [38]. Крім того, важливо пам'ятати про важливість різноманітності та індивідуалізації підходу до розвитку кожної дитини. Кожна дитина унікальна, тому методи та підходи до розвитку її зорового, слухового гнозису та просторового праксису можуть відрізнятися. Важливо враховувати індивідуальні схильності та потреби кожної дитини, щоб забезпечити максимально ефективний процес її підготовки до школи [39]. Отже, розвиток зазначених навичок перед вступом до школи є складним та багатограним процесом, який потребує уваги, терпіння та індивідуального підходу. Чим більше уваги і ресурсів ми вкладемо в розвиток цих навичок у дітей ще до шкільного віку, тим більше можливостей вони матимуть для успішного навчання та досягнення свого потенціалу у майбутньому.

Відповідно до вищевикладеного, важливість розвитку зорового, слухового гнозису та просторового праксису перед вступом до школи не може бути переоцінена. Ці навички є ключовими для успішного навчання та адаптації в шкільному середовищі, а також для загального розвитку дитини. Їхній розвиток варто починати ще до вступу до школи, застосовуючи ігрові та

інтерактивні методи, індивідуалізуючи підхід до кожної дитини і забезпечуючи постійну підтримку і стимулювання. Це не лише полегшить процес навчання, а й сприятиме глибшому розумінню світу та розвитку всебічної особистості дитини. Отже, зоровий, слуховий гнозис та просторовий праксис становлять основу для успішної підготовки до школи та подальшого академічного й особистісного розвитку. Їхнє вдосконалення у дітей перед вступом до школи є важливим кроком у створенні міцної основи для майбутнього успіху. Інвестування часу, уваги та зусиль у розвиток цих навичок варто розглядати як інвестицію у майбутнє кожної дитини, що стимулює її досягнення та самореалізацію у всіх сферах життя.

2.3. Формулювання рекомендацій для педагогів та батьків щодо підготовки дітей до школи на основі отриманих даних

На основі результатів дослідження, яке охоплювало оцінку слухового та зорового гнозису, а також просторового праксису у дітей старшого дошкільного віку, ми сформулювали кілька рекомендацій для педагогів та батьків щодо підготовки дітей до школи. Формулювання рекомендацій для педагогів та батьків стосовно підготовки дітей до школи на основі отриманих результатів дослідження має велике значення в сучасній освіті. Врахування унікальних потреб та особливостей кожної дитини допомагає забезпечити її успішне адаптування до шкільного середовища. Навчальні програми, спрямовані на розвиток когнітивних здібностей, таких як слуховий та зоровий гнозис, а також просторовий праксис, відіграють важливу роль у цьому процесі. Ефективні методи навчання, що враховують індивідуальні особливості дітей, полегшують їхнє навчання та сприяють підвищенню якості освіти. Ці рекомендації мають значення для успішного переходу дітей до школи і подальшого їхнього розвитку. Врахування цих аспектів сприятиме побудові більш ефективного та сприятливого навчального середовища, що сприяє розвитку кожної дитини відповідно до її потреб і можливостей. Рекомендації також можуть включати підтримку дитини у розвитку її

слухового та зорового сприйняття за допомогою різноманітних ігрових та навчальних активностей. Важливо стимулювати інтерес до вивчення нових аспектів навколишнього середовища та сприяти її активній участі в навчальних заняттях. Педагоги та батьки також можуть сприяти розвитку дитини, надаючи їй можливості для практики та вдосконалення здібностей у сприйнятті звуків та образів. Крім того, важливо підтримувати сприятливе емоційне середовище для дитини, щоб вона могла ефективно зосереджуватися на навчанні та розвитку своїх навичок. Враховуючи ці аспекти, педагоги та батьки зможуть ефективно підготувати дітей до школи, забезпечуючи їм необхідні знання та навички для успішного навчання та соціального розвитку. Відтак, наші рекомендації актуальні для педагогів та батьків, оскільки вони спираються на наукові дані та практичний досвід з розвитку дітей. Звернення уваги на індивідуальні особливості кожної дитини допоможе створити персоналізовані підходи до їх навчання та розвитку. Підтримка в розвитку когнітивних навичок, таких як слухове та зорове сприйняття, є важливою для підготовки дітей до успішного вступу до школи. Такі рекомендації стимулюють активну взаємодію між педагогами, батьками та дітьми у процесі навчання та розвитку, що сприяє збагаченню навчального середовища та підвищенню шансів на успіх у школі і в житті.

Для педагогів:

1. Розвиток слухового гнозису: педагогам слід включати в освітній процес завдання, спрямовані на розвиток слухового сприйняття. Важливо використовувати методики, які допомагають дітям розрізняти немовленнєві звуки, ритми та інтонаційні компоненти голосу. Регулярні вправи, такі як слухові диктанти, ігри з музичними інструментами та повторення ритмічних структур, сприятимуть підвищенню рівня слухового гнозису.
2. Розвиток зорового гнозису: використання методик, що включають завдання на порівняння образів, розпізнавання форм, копіювання

візуальних образів та інтерпретацію візуальних даних, допоможе покращити зорове сприйняття у дітей. Варто включати в заняття завдання на малювання, складання пазлів, гри з конструкторами, які сприяють розвитку зорового аналізу та синтезу.

3. Просторовий праксис: педагогам необхідно приділяти увагу розвитку просторового праксису у дітей. Включення в програму завдань на орієнтацію в просторі, визначення напрямків, роботу з картою або схемою допоможе дітям краще розуміти просторові взаємовідносини. Ігри, які вимагають фізичної активності та орієнтації у просторі, наприклад, спортивні ігри або танці, також є дуже корисними.
4. Індивідуальний підхід: врахування індивідуальних особливостей кожної дитини є надзвичайно важливим. Педагоги мають звертати увагу на сильні та слабкі сторони кожної дитини і адаптувати навчальні завдання відповідно до їхніх потреб. Це може включати додаткові заняття або спеціальні вправи для дітей, які демонструють нижчий рівень успішності у певних аспектах.

Аліса (Т)

Зоровий гнозис. Підтримувати та розвивати навички інтерпретації візуальних даних через ігри з пазлами та малюнками. Покращувати серійне співставлення через вправи з послідовністю картинок.

Слуховий гнозис. Продовжувати використовувати вправи на слухову пам'ять, такі як повторення рим і пісень.

Просторовий праксис. Відпрацьовувати третій крок через вправи на орієнтацію в просторі, такі як ігри з лабіринтами та конструкторами.

Максим (К). Слуховий гнозис. Використовувати аудіокниги та завдання на слухове розпізнавання звуків. Просторовий праксис. Використовувати вправи на покращення просторової орієнтації, такі як ігри з блоками та лего.

Владислав (А). Слуховий гнозис. Продовжувати вправи на слухову увагу та пам'ять, такі як слухові диктанти. Просторовий праксис. Використовувати вправи з картами та малюванням для підтримки високого рівня просторових навичок.

Ганна (Л). Зоровий гнозис. Підтримувати навички через вправи з візуальними шаблонами та малюванням. Покращувати серійне співставлення через ігри з послідовностями. Слуховий гнозис. Використовувати інтерактивні завдання, такі як слухові загадки. Просторовий праксис. Використовувати просторові ігри та вправи, такі як складання мозаїк.

Мія (П). Зоровий гнозис. Використовувати вправи на порівняння образів та розпізнавання форм. Розвивати навички копіювання візуальних образів через малювання та складання фігур. Слуховий гнозис. Продовжувати вправи на слухову пам'ять і увагу, такі як слухові диктанти та аудіокниги. Просторовий праксис. Працювати над четвертим кроком через вправи на орієнтацію в просторі, такі як ігри з лабіринтами.

Єва (М). Зоровий гнозис. Підтримувати та розвивати навички через вправи на серійне співставлення та підключення точок за порядком. Покращувати інтерпретацію візуальних даних через вправи з візуальними загадками. Слуховий гнозис. Використовувати завдання на слухове розпізнавання та відтворення звуків. Просторовий праксис. Продовжувати вправи на просторову орієнтацію через ігри з блоками та лабіринтами.

Ігор (В). Зоровий гнозис. Рекомендується провести оцінку, оскільки дані відсутні. Слуховий гнозис. Використовувати вправи на слухову увагу та пам'ять через інтерактивні завдання та аудіокниги. Просторовий праксис. Підтримувати високий рівень через вправи на орієнтацію в просторі та конструкційні ігри.

Кіра (Ч). Слуховий гнозис. Використовувати інтерактивні завдання на слухову пам'ять і увагу, такі як аудіозагадки. Просторовий праксис. Використовувати

вправи на покращення просторової орієнтації через ігри з лабіринтами та конструкторами.

Мілана (К). Зоровий гнозис. Рекомендується провести оцінку, оскільки дані відсутні. Слуховий гнозис. Використовувати вправи на слухову увагу та пам'ять через слухові диктанти та аудіокниги. Просторовий праксис. Підтримувати високий рівень через вправи на орієнтацію в просторі та конструкційні ігри.

Для батьків:

1. Підтримка розвитку слухового гнозису: батькам слід активно залучати дітей до ігор, які розвивають слухове сприйняття. Це можуть бути ігри з музичними інструментами, співання пісень, слухання аудіокниг або звукових записів. Важливо також заохочувати дітей до участі в заняттях, які вимагають розрізнення звуків, наприклад, повторення ритмів або відгадування звуків з навколишнього середовища.
2. Сприяння розвитку зорового гнозису: батькам варто заохочувати дітей до занять, які розвивають зорове сприйняття. Малювання, складання пазлів, гри з конструкторами та інші завдання, що вимагають зорового аналізу та синтезу, є дуже корисними. Спільні заняття з дітьми, які включають роботу з візуальними матеріалами, допоможуть покращити їхні зорові навички.
3. Розвиток просторового праксису: для поліпшення орієнтації в просторі батьки можуть організовувати ігри, які вимагають фізичної активності та просторового орієнтування. Наприклад, ігри на свіжому повітрі, спортивні заняття або танці сприятимуть розвитку просторового праксису у дітей.
4. Сприяння індивідуальному розвитку: батькам слід враховувати індивідуальні потреби та особливості кожної дитини. Важливо надавати додаткову підтримку в тих областях, де дитина демонструє слабкі

сторони, і заохочувати розвиток її сильних сторін. Спільна робота з педагогами для розробки індивідуалізованих навчальних програм може бути дуже корисною.

Виконання цих рекомендацій допоможе створити сприятливі умови для підготовки дітей до школи, сприятиме розвитку їхніх когнітивних здібностей і забезпечить ефективний перехід до навчання у школі.

Отже, актуальність підготовки дітей до школи не можна переоцінити в сучасному світі, де швидкі зміни технологій, соціальних та економічних умов вимагають від нового покоління готовності до навчання та адаптації. Педагоги та батьки мають усвідомити, що успіх у школі починається з раннього дитинства, і активна підготовка до шкільного життя може значно полегшити перехід до навчання. Здатність дитини до уваги, концентрації, розвиток мовлення, моторики та соціальних навичок грають важливу роль у її успішній адаптації до школи. Тому педагоги та батьки повинні створювати сприятливе середовище для розвитку цих навичок в дитини ще до вступу до школи.

Крім того, успішна підготовка до школи сприяє формуванню у дітей позитивного ставлення до навчання та розвиває їхню впевненість у власних здібностях. Вона також допомагає зменшити стрес та адаптаційні проблеми, з якими діти можуть зіткнутися при вступі до школи. Підготовка до школи не лише розвиває когнітивні навички, але й формує моральні та етичні цінності, які є основою для формування повноцінної особистості. Вона сприяє розвитку самодисципліни та відповідальності, що є важливими якостями у дорослому житті. Отже, актуальність підготовки дітей до школи не може бути переоцінена, оскільки вона визначає їхню подальшу успішність у навчанні, адаптацію до змін у суспільстві та формування особистості в цілому.

Наші сформульовані рекомендації, дозволяють нам всебічно проаналізувати й оцінити вплив різних чинників на отримані результати та зробити обґрунтовані висновки.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2

У проведенні та узагальненні експериментальної частини дослідження було виявлено, що зоровий, слуховий гнозис та просторовий праксис за зоровим зразком значно впливають на підготовку дітей до школи. Результати дослідження підтвердили, що діти, які мають розвинені навички у цих областях, виявляють більшу готовність до навчання, а також показують кращі результати в навчальних завданнях. Важливість впливу зорового, слухового гнозису та просторового праксису за зоровим зразком на підготовку до школи виявилася надзвичайно високою. Вони є ключовими складовими в процесі формування основ навчання та розвитку дитини. Розвиток цих навичок у дітей може сприяти не лише їх успішній адаптації до навчального середовища, але й забезпечити їм стійку базу для подальшого академічного успіху. На основі отриманих даних можна сформулювати рекомендації для педагогів та батьків. Перш за все, важливо враховувати значення розвитку зорового, слухового гнозису та просторового праксису у підготовці дітей до школи. Для цього можна використовувати різноманітні ігри, вправи та активності, спрямовані на стимулювання цих навичок. Також важливо створити сприятливе середовище для розвитку цих навичок у дітей як вдома, так і в навчальних закладах.

Узагальнюючи, дослідження підкреслимо важливість розвитку зорового, слухового гнозису та просторового праксису в підготовці дітей до школи. Результати наголошують на потребі уваги до цих аспектів у навчальних програмах та виховних практиках для забезпечення успішної адаптації дітей до навчального процесу і формування міцної основи для їх подальшого навчання і розвитку.

Отже, враховуючи виявлену важливість зорового, слухового гнозису та просторового праксису для підготовки дітей до школи, рекомендації для педагогів та батьків стають ключовим елементом успішної підготовки малюків до навчання. Їхнє своєчасне впровадження сприятиме формуванню стійкої основи для подальшого академічного розвитку та успішного навчання.

ВИСНОВКИ

Актуальність дослідження методів нейродіагностики та корекції при підготовці дітей до школи в сучасному світі неоспорима. Суспільство стикається з різними викликами у галузі освіти, вимагаючи відповідних наукових підходів для покращення навчального процесу. Розуміння індивідуальних особливостей розвитку кожної дитини та вчасна діагностика можливих відхилень у психофізичному розвитку є ключовими для забезпечення ефективного навчання та адаптації до шкільного середовища. Вивчення теоретичних аспектів підготовки дітей до школи з урахуванням психологічних та нейророзвиткових аспектів виявило важливість індивідуалізації навчання та корекції розвитку кожної дитини. Застосування сучасних методів нейродіагностики дозволяє збирати об'єктивні дані про функціональний стан нервової системи дитини, що є основою для ефективної корекції та підтримки.

Емпіричне дослідження підтвердило важливість зорового, слухового гнозису та просторового праксису у підготовці дітей до школи. Результати показали, що точна оцінка цих аспектів може значно покращити готовність дітей до навчання. Систематизація та аналіз отриманих даних з емпіричного дослідження дозволили сформулювати рекомендації для педагогів та батьків щодо оптимальної підготовки дітей до школи. Ці рекомендації враховують індивідуальні особливості розвитку кожної дитини та сприятимуть її успішній адаптації до шкільного середовища.

Дослідження методів нейродіагностики та корекції при підготовці дітей до школи має велике практичне значення для педагогів, батьків та суспільства в цілому. Цей напрямок наукових досліджень спрямований на підвищення якості освіти та сприяє успішній адаптації дітей до сучасного освітнього середовища.

Отже, результати дослідження показали, що використання новітніх методів нейродіагностики та корекції важливе для підготовки дітей до школи.

Вони допомагають вчасно виявляти можливі відхилення у розвитку дітей та забезпечують ефективну корекцію цих аспектів перед вступом до школи. Це сприяє не лише покращенню навчального процесу, а й формуванню позитивного ставлення до навчання у дітей. Більше того, наукові підходи, що використовуються в даному дослідженні, можуть бути корисними для педагогів і батьків як інструменти для вдосконалення освітнього процесу та підтримки розвитку дітей. Вони дозволяють індивідуалізувати навчальні програми та методики, щоб кожна дитина мала можливість розвиватися відповідно до своїх потреб та можливостей.

Детальний аналіз результатів роботи підтверджує важливість і ефективність застосування методів нейродіагностики та корекції у підготовці дітей до школи. Нейродіагностика надає можливість об'єктивно оцінювати психофізичний розвиток кожної дитини, виявляти можливі відхилення та ризики, що сприяє ранньому втручанню та корекції. Наприклад, аналіз слухового гнозису дозволяє виявити порушення у сприйнятті та розумінні мови, що може вплинути на успішність навчання читанню та письму. Тестування зорового гнозису вказує на можливі проблеми з візуальною перцепцією та просторовим сприйняттям, що може вплинути на математичні навички та здатність до вирішення завдань на логіку.

Також емпіричне дослідження підтвердило, що позитивний розвиток зорового, слухового гнозису та просторового праксису значно підвищує готовність дітей до навчання в школі. Ці аспекти розвитку мають суттєвий вплив на когнітивні та моторні навички, що необхідні для успішного адаптування до шкільного середовища.

Отже, результати роботи вказують на те, що врахування нейророзвиткових аспектів у підготовці дітей до школи є ключовим для покращення якості освіти та забезпечення успіху кожної дитини. Систематичне використання методів нейродіагностики та корекції дозволяє

індивідуалізувати навчальний процес, забезпечуючи кожній дитині оптимальні умови для розвитку та навчання.

У цілому, дослідження методів нейродіагностики та корекції при підготовці дітей до школи є важливим кроком у напрямку покращення якості освіти та сприяє створенню більш адаптивного та інклюзивного освітнього середовища.

Перспективи подальших досліджень у галузі нейродіагностики та корекції підготовки дітей до школи є вельми захоплюючими та обіцяючими. Одним із напрямків може бути подальше розширення спектру використовуваних методів нейродіагностики, включаючи нові технології, які дозволять більш точно та об'єктивно визначати психофізичний розвиток дітей. Наприклад, використання функціонального магнітно-резонансного зображення (fMRI) або електроенцефалографії (ЕЕГ) може надати додаткову інформацію про роботу мозку у дітей під час виконання різних завдань.

Крім того, важливо розглядати вплив різних факторів на психофізичний розвиток дітей та ефективність корекційних програм. Дослідження можуть включати аналіз впливу генетичних факторів, середовища, соціального статусу та інших факторів на успішність корекційних заходів. Також важливо досліджувати ефективність різних методів корекції та їх вплив на подальший успіх дітей у навчанні та житті.

Залучення інтердисциплінарного підходу також може бути перспективним. Співпраця між психологами, педагогами, медичними працівниками та іншими фахівцями дозволить отримати комплексний погляд на питання підготовки дітей до школи та розробити більш ефективні та індивідуалізовані методи корекції.

Усі ці напрями досліджень можуть сприяти покращенню якості освіти та адаптації дітей до сучасного освітнього середовища, а також сприяти

формуванню більш інклюзивного та доступного освітнього середовища для всіх дітей.

Узагальнюючи, подальші дослідження в області нейродіагностики та корекції підготовки дітей до школи відкривають широкі можливості для розвитку наукових знань та практичного застосування. Розширення спектру методів діагностики, вивчення впливу різних факторів на психофізичний розвиток дітей та співпраця між різними галузями науки та практики можуть сприяти створенню більш індивідуалізованих та ефективних програм підготовки дітей до школи. Ці напрями досліджень відкривають перспективи для покращення якості освіти та забезпечення успішної адаптації кожної дитини до сучасного освітнього середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артемова Л.В., Янківська О.П. Дидактичні ігри та вправи в дитячому садку. Київ. 1977. 128 с.
2. Атемасова, О. Проблеми розвитку та корекція емоційної сфери старших дошкільників алгоритми вирішення нетипових дитячих проблем Ранок, 2010. 176 с.
3. Богуш А. Головні аспекти підготовки дітей до школи – педагогічна спадщина В. К. Дошкільне виховання Науково-методичний журнал для педагогів і батьків. 2011. N 10. С. 2-5.
4. Богуш А. Вектор наступності державних стандартів дошкільної та початкової освіти. Дошкільне виховання. 2007. №7. С. 20-23.
5. Большакова І. Проблеми психологічної готовності дитини до школи. Початкова школа – Науково- методичний журнал. 2005. №4. С. 4-7.
6. Бондар, К. М. Теорія і практика інклюзивної освіти. – Кривий Ріг, 2019. – С. 93-98.
7. Борисова Л. Готовність дитини до навчання: на що варто звернути увагу для формування шкільної зрілості дитини. Психологічна газета ТОВ "Мікрос-СВС" за сприяння Інституту психології ім.Г. С. Костюка. 2005. N23 (грудень). С. 3-7
8. Голота Н. Психологічна готовність старших дошкільників до викликів початкової освіти. Вихователь-методист дошкільного закладу – Щомісячний спеціалізований журнал. 2012. № 5. – С. 50-54.
9. Готовність дитини до навчання / Упоряд.: С. Максименко, К. Максименко, О. Главник. – К.: Мікрос-СВС, 2003. 112с.
10. Готовність та адаптація дитини до школи / упоряд. О. Главник. К.: Главник, 2008. 192 с.
11. Дитячий садок-школа: актуальні проблеми наступності: монографія / авт. кол.: Н. В. Лисенко, І. М. Шоробура, Л. С. Пісоцька та ін.; за ред. проф. Н. В. Лисенко; НАПН України, Навчально-науковий інститут соціокультурного розвитку дітей та молоді, Прикарпатський

- національний університет імені Василя Стефаника (Івано-Франківськ).
3-є вид., перер. та доповн. К.: СЛОВО, 2014. 472 с.
12. Ільман В. О. Психологічна готовність до шкільного навчання як умова успішності учня Обдарована дитина: Науково-практичний освітньо-популярний журнал для педагогів, батьків та дітей. 2014. № 5. С. 2-8.
  13. Киричук Т. В. Особистісно-орієнтований підхід до дитини в освітньому просторі ДНЗ / Т.В. Киричук // Таврійський вісник освіти. 2013. №4(44) с. 4-8.
  14. Ключко Н. Л. Вступ до школи як загальнопедагогічна проблема в історії розвитку початкового навчання в Україні (XX століття): автореф. дис.канд. пед. наук: 13.00.01 / Н. Л. Ключко; Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. Вінниця, 2011. 20 с.
  15. Князев В. М. Нейропсихологічна діагностика: практичний посібник із проведення обстеження дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. - К.: ДІА, 2023. -138 с.
  16. Кононко О. Л. Психологічні основи особистісного становлення дошкільника (системний підхід). Київ: Стилос, 2000. 336 с.
  17. Кононко О.Л. Соціально-емоційний розвиток особистості (в дошкільному дитинстві): навч. посіб. Київ: Освіта 1998. 255 с.
  18. Котирло, В. К. Початковий період у навчанні школярів. 1985. 48 с.
  19. Ладивір С. Як живеться шестирічним школярам? Дошкільне виховання. 2003. № 6. С. 3–5
  20. Лесіна Т. М. Професійна компетентність вихователя дітей передшкільного віку як фактор успішності першокласників С.59-62
  21. Лісовець О. В. Врахування особливостей кризи семи років у формуванні психологічної готовності дитини до школи. записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки: Науковий журнал / Міністерство освіти і науки України, Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2015. № 4. С. 161-165

22. Лозниця, В. С. Основи психології та педагогіки: навчальний посібник Міністерство освіти і науки України, Київський Національний економічний університет. К.: КНЕУ, 2001. 288 с. 98
23. Любарська І. Співпраця дошкільного закладу і родини у контексті підготовки дитини до школи: [монографія] / І. Любарська. – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. Вип. 17. 72с.
24. Майбутні першокласники: спецвипуск. Психолог. 2010. №11(березень). –32 с.
25. Максименко С.Д. Психологія в соціальній та педагогічній практиці: методологія, методи, програми, процедури: навч. посіб. для вищ. шк. Київ: Наукова думка, 1998. 226 с.
26. Мухацька Б. Стимулювання пізнавальної активності дітей у дитячому садку / Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук. К. 2001. 41с.
27. Нагорна С. Методики визначення готовності дитини до школи Бібліотека "Шкільного світу". Психолог. Бібліотека. 2013. №11. С. 1-120.
28. Павелків Р. В. Дитяча психологія: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів К.: Академвидав, 2008. 432 с.).
29. Підготовка дітей до школи в сім'ї / упор. В. К. Котирло. К школа, 1974. 182 с.
30. Пісоцький В. П. Теоретичні питання вікової психології: навчально-методичний посібник Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2015. 168 с.
31. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: навч. посібник для студ. вищих навч. закладів К.: Академвидав, 2004. 456 с. (Альма-матер).
32. Сироватко О. Визначення готовності дитини до навчання у школі Психолог. 2003. №13(квітень). С. 2-48
33. Фадєєва Т. Готовність дитини до шкільного навчання. Рідна школа: Науково-педагогічний журнал. 2003. N12. С. 14-17.

34. Diamond, A., & Lee, K. (2011). Interventions shown to aid executive function development in children 4 to 12 years old. *Science*, 333(6045), 959-964.
35. Blair, C., & Raver, C. C. (2015). School readiness and self-regulation: A developmental psychobiological approach. *Annual Review of Psychology*, 66, 711-731.
36. Duncan, G. J., & Magnuson, K. (2013). Investing in preschool programs. *Journal of Economic Perspectives*, 27(2), 109-132.
37. McClelland, M. M., & Cameron, C. E. (2012). Self-regulation in early childhood: Improving conceptual clarity and developing ecologically valid measures. *Child Development Perspectives*, 6(2), 136-142.
38. Rueda, M. R., Posner, M. I., & Rothbart, M. K. (2005). The development of executive attention: Contributions to the emergence of self-regulation. *Developmental Neuropsychology*, 28(2), 573-594.
39. Blair, C., & Razza, R. P. (2007). Relating effortful control, executive function, and false belief understanding to emerging math and literacy ability in kindergarten. *Child Development*, 78(2), 647-663.